

Секція 4. Кримінальне право. Кримінальний процес.
Криміналістика. Кримінологія. Судоустрій.
Кримінальне-виконавче право.

ПРО НЕБЕЗПЕКУ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ТА ОКРЕМІ ПРОПОЗИЦІЇ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ

Пазинич Тетяна Анатоліївна,

доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри
криміналістики та судової експертології
Харківського національного університету
внутрішніх справ

Законом України «Про поліцію» від 2 липня 2015 року (далі - Закон) встановлені повноваження поліцейського застосовувати вогнепальну зброю в якості виключного, найбільш суворого заходу примусу. Пункт 4 статті 46 Закону містить чіткий перелік випадків, в яких поліцейський уповноважений застосувати зброю на ураження. Пункт 6 цієї ж статті вказує на випадки, коли зброя може застосована без попередження. Всі названі Законом випадки пов'язані із необхідністю поліцейського захистити своє життя і здоров'я, обов'язком захистити свого напарника, членів своєї сім'ї, пересічних громадян, а також виконанням покладених на нього завдань, зокрема звільнення заручників, затримання правопорушника та інших. І начебто все вірно, і Законом встановлено гарантії безпеки поліцейського, але не все так просто!

Так, пунктом 9 статті 46 заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

Приймаємо до уваги той факт, що офіційно на озброєнні поліцейського Національної поліції України знаходиться пістолет Форт-17, а фактично в користуванні перебуває ще пістолет Макарова – ПМ. Ця зброя споряджається набоями калібром 9 мм. Відповідно тактико-технічної характеристики при пострілі з цих пістолетів куля зберігає вбивчу силу до 300-350 метрів.

Крім того, куля до пістолетів Форт-17 і ПМ має характеристику високого рівня рикошету. Ці дані дають підстави для висновку про те, що в межах

населених пунктів застосовувати названі види зброї Законом фактично заборонено, адже очевидними є ризики спричинення смерті або тілесних ушкоджень випадковим перехожим, які опинились на лінії вогню поліцейського. Дослідження механізму пострілу з пістолетів Форт-17 і ПМ, а також пробивної сили їх куль свідчить про те, що навіть прицільний постріл у правопорушника може ушкодити сторонню людину або пошкодити небезпечний об'єкт (наприклад, газопровід будинку).

Аналіз практики показує, що більшість випадків застосування вогнепальної зброї поліцейськими пов'язана із веденням вогню на відстані до 10 метрів. При таких умовах куля пробиває тіло правопорушника наскрізь і продовжує рух, зберігаючи вбивчу силу мінімум ще 100 метрів. Очевидно, що на цій дистанції можуть опинитись перехожі, заручники чи інші поліцейські.

Для вирішення зазначеної проблеми, на нашу думку, необхідно, крім внесення відповідних змін до пункту 9 статті 46 Закону України «Про поліцію», переглянути характеристику набоїв для зброї поліцейських. Зокрема, впровадити використання патронів з так званими експансивними кулями. Розглянемо особливості цих боєприпасів.

Експансивна (від англ. *Expansion* — розширення, розкривання) куля - це особливий вид боєприпасів, що характеризується наявністю в верхній головній частині кулі виїмки. Така будова кулі обумовлює те, що при потраплянні в перешкоду або тіло людини куля нібито «розкривається», міняє напрям руху і стрімко втрачає швидкість.

Історія появи і використання експансивних куль свідчить про те, що ці набої вперше широко використовувала англійська армія під час бойових дій 1897-1898 роках. В ті часи кулі демонстрували вражаючу забійну силу. Поранені солдати не тільки не могли продовжувати бій, їх важко було врятувати від крововтрати і масивних ушкоджень, що спричиняла розгорнута куля, що перекидалась у рановому каналі. Виготовлялись ці боєприпаси на початку XIX століття на одній з британських фабрик, розташованої на території Індії.

Згодом, міжнародною спільнотою було визнано використання експансивних куль негуманним. Так, у 1979 році на Міжнародній конференції ООН по забороні

та обмеженню застосування конкретних видів зброї, ці набої були заборонені у використанні збройними силами держав у конфліктах.

Оскільки заборона на використання експансивних куль поширювалась тільки на регулярні армії та військові дії, даний тип боєприпасів залишався на озброєнні органів правопорядку ряду країн. Також експансивні кулі активно використовуються для полювання на середню та велику дичину.

Основною перевагою цих набоїв є знижений ризик рикошету та велика зупиняюча дія. Особливість траєкторії їх руху обумовлює те, що вони завдають максимальних ушкоджень тканинам і органам в тілі людини, спричиняють сильний больовий шок і значну крововтрату, зупинити яку практично неможливо. Експансивні кулі, потрапляючи в тіло, розкриваються всередині, подібно до квітки, при цьому утворюються характерні рвані рани і об'ємні пошкодження внутрішніх органів на тілі людини. Здатність зброї миттєво зупинити нападника, при умові виключення рикошету або пробитті навиліт, найбільш затребувана у проведенні тактичних операцій по затриманні озброєного злочинця, звільнення заручників, ліквідації найманого «кілера» у натовпі або терориста в літаку.

Треба зауважити, що набої з експансивними кулями, не мають ідеальної балістичної форми, тому їх використання ефективно тільки на порівняно коротких дистанціях.

Підсумовуючи вищевказане, хотілось би зазначити, що боєприпаси з експансивними кулями офіційно знаходяться на озброєнні правоохоронців в багатьох країнах світу. Зокрема, вони активно використовують підрозділами спеціального призначення. На цей досвід, на нашу думку, слід звернути увагу і розглянути можливість впровадження використання експансивних куль як боєприпасів Національної поліції України.